

*En av
Bymarkas fedre
forteller.*

E. A. Tønseth.

Som nevnt i historikken over foreningens virke skulde Trondhjems Turistforening til å begynne med også ta sig av turisttrafikken i videre forstand.

Det var nettop som representant for denne reisetrafikken at hr. E. A. Tønseth i 1891 blev innvalgt i foreningens styre.

Hr. Tønseth var så å si «opvokset» på Det Nordenfjeldske Dampskibsselskaps kontor hvor hans far var kontorchef og hvor han sely fikk ansettelse i 20-årsalderen nettop i «Nordkappturenes» begynnelse. Hr. Tønseth levde sig derfor inn i og fikk stor interesse for turisttrafikken, og det falt naturlig — slik som Turistforeningens arbeidsområde var stukket op — å velge ham inn i styret.

Det var «Trondhjems omegn» og dermed Bymarka jeg fikk til spesielt virkefelt, forteller hr. Tønseth. Noen fjellvandrere har jeg aldri vært, da forretningsfolk ikke hadde noen sommerferie og aller minst de som hadde med turisttrafikken å gjøre. All den ferie jeg kunde avse blev anvendt til jakt og skiturer. Men til turisttrafikken hadde jeg kjennskap, og Trondhjems omegn og Bymarka hadde jeg som ivrig harejeger streifet gjennom på kryss og tvers.

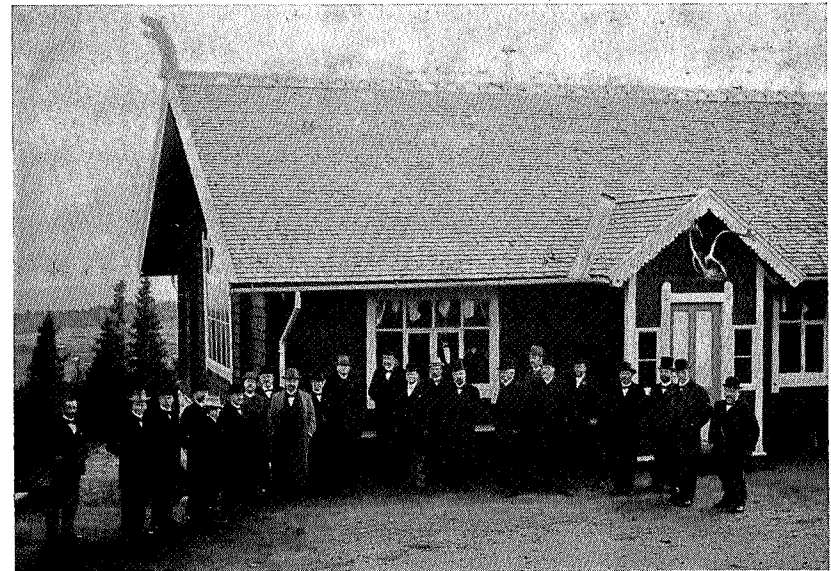
— Hvilken praktisk oppgave kom De først borti som Turistforeningens mann?
— Lurfossveien var det første jeg fikk med å gjøre. Den blev bygget under ledelse av kaptein Balchen som kjørevei for lett trafikk — drosjekjøring — og blev senere overtatt og utbedret av Elektrisitetsverket.

Og så var det stiene i Bymarka som Turistforeningen fikk penger til av Brændevinsamlaget. Jeg kan erindre at det den gang var en som sa til mig:

— «Jeg skjønner ikke at dere legger vekk penger og arbeide på disse stiene — det er da ingen som går der!»

— *Vi skal tales ved om 10 år!*» svarte jeg.

Vi la i disse årene ca. 40 kilometer stier omkring Gråkallen og Storheia — vestenfor Kobberdamsbekken. Og så kom det store løft, «Fjeldsæterveien» og «Fjeldsæter Sanatorium», som det den gang het.

Fra åpningen av Gråkallveien 20de september 1898. Fra venstre kjøbmann Olaf Grilstad, skomaker Odin Strøm, agent Ryjord, disponent Robert Daae, bestyrer Eriksen, direktør Jenssen, dr. Borthen, baker Widerøe, direktør Carl Schulz, stadsingeniør Dahl, stiftamtman Grundt, doktor Lossius, borgermester Rogstad, politimester Beichmann, ordfører Bergersen, konsul Claus Berg, redaktør Valseth, redaktør Godager, agent Ernst Tønseth, redaktør Høitomt, dr. H. Bryhn, kjøbmann Fritz Bruun og agent Johs. Nøssum.

Fjellseterveien blev påbegynt i 1897 og fullført i 1899 under ledelse av stadsingeniør Dahl. Den kostet 32,500 kroner fra Tvetesvingen til Gråkallens topp! Hvad vilde den nu ha kostet?

Aksjekapitalen til Fjellseter Sanatorium var jeg med og samlet to ganger efter at det første selskap på grunn av ugreie var oppløst. Vi reddet dermed det beløp som i 1894 av Brændevinsamlaget var avsatt til Fjellseterveien, et beløp som skulde tilfalle «Selskabet til Trondhjems Byes Vel» hvis et sanatorium ved Gråkallen ikke innen 5 år var kommet i stand. Grunnstenen blev lagt St. Hansaften 1899.

Så blev Turisttrafikkforeningen, senere Reisetrafikkforeningen stiftet, og dermed var mitt virke innen Turistforeningen overflødig.

For «fjellvandrere» blev jeg aldri. Men på jakt og på ski er det ikke mange fjell i Sør-Trøndelag som jeg ikke har faret over.

Jemtland - Herjedalen - Trøndelag.

Hvordan grensestrøkene har «pendlet» mellem landene gjennem tidene.

Av stud. filiol. Johs. Strandli.

Jemtlands landskapsvåben avbildet før en hjort, som i bringen blev angrepet av en varg og i ryggen av en falk. I tidenes løp har dyrebilledene vekslet — nu synes elgen og ørnen å ha trådt i hjortens og falkens sted — men meningen bak billedene er alltid den samme. Knappt noget symbol kan bedre bringe i tanken hvordan dette landskap nedigjennem tidene er blitt slitt mellem Norge og Sverige som et oftest vernløst bytte mellem glupske rovdyr. Men ikke bare Jemtland har hatt denne tragiske skjebne, også Herjedalen har hatt den og også delvis Trøndelagen.

Da disse forhold kanskje ikke er så almindelig kjent, skal jeg i det følgende oversiktsvis gi en fremstilling.

Jemtland og Herjedalen befolkedes før historisk tid, både fra norsk og svensk side. En innvandring fra Trøndelagen til Jemtland begynte år 700. Da flyttet f. eks. Ketil Jämte fra Sparbu p. g. a. at kong Øistein den mektige og onde fra Oplandene bekriget Trøndelagen. Sagaen fremstillet det slik at Jemtland skal ha fått sitt navn efter Ketil Jämte. Men det behøver nu ikke å være så sikkert.

I årene 860—875 var det en sterk utvandring fra Norge til Jemtland. Den historiske bakgrunn for denne utflytning fra Norge var at Harald Hårfagre i disse årene hadde lagt under sig landet og tatt odelen fra bøndene.

Under Håkon den Gode (935—961) kom Jemtland — som før hadde vært selvstendig, under Norge. Det kunde være rimelig, da innbyggerne var av norsk herkomst. Kildene angir ikke årstallet da Jemtland blev norsk provins, men antagelig var det i et av Håkon den Godes siste leveår.